

ȘCOALA DE VARĂ „ARHITECTURA TRADIȚIONALĂ ÎN GEOPARCUL PLATOUL MEHEDINȚI”

MINERITUL - RAPORT DE CERCETARE
2019

Oana Constantin
Andrei Mihail
Anca Nită

CUPRINS

Introducere	2
Minele	3
Munca în carieră.....	4
Munca în subteran.....	7
Colectivul de mineri și relațiile dintre aceștia.....	12
Evenimentele dedicate minerilor și alte sărbători	15
Evenimentele nefericite, decesele și mobilizarea colectivului.....	17
Familia	18
Concluzie	20

ARHITECTURA GPMH

MINERITUL - RAPORT DE CERCETARE

2019

OANA CONSTANTIN
ANDREI MIHAIL
ANCA NIȚĂ

INTRODUCERE

Mineritul a reprezentat una dintre activitățile economice importante în zona Olteniei. Industria, existentă dinaintea celui de-al Doilea Război Mondial s-a dezvoltat însă puternic în perioada comunistă. Pentru a răspunde nevoilor de forță de muncă, statul român a adus aici muncitori din toate zonele țării. *Acțiunea 7000*, de exemplu, și-a propus să angajeze în minele din Gorj peste 7000 de muncitori care să extragă materia necesară dezvoltării industriale galopante din perioada respectivă. Politica de angajare a inclus și mulți locuitori ai satelor din vecinătatea carierelor. În județul Mehedinți, de exemplu, în 1992, lucrau peste 4500 de oameni în industriile extractive, conform datelor disponibile la Institutul Național de Statistică. Tranziția post-comunistă și închiderea minelor a făcut ca, în 2017, puțin peste 500 de oameni să mai lucreze în acest sector economic. Numărul lor este într-o continuă scădere pe măsură ce ultimele mine rămase întâmpină dificultăți tot mai mari de funcționare sau sunt închise.

În toată lumea, mineritul a produs relații sociale și identități puternice în comunitățile muncitorilor sau în localitățile lor de proveniență. Prezervarea acestor elemente este susținută prin politici publice care, în urma închiderii minelor, își propun să folosească realitățile acestor locuri pentru a oferi noi oportunități locuitorilor. *Mining Heritage*, de exemplu, revalorifică patrimoniul minier din zona East Midlands din Marea Britanie. Proiectul își propune „creșterea gradului de conștientizare a istoriei minelor prin explorarea obiectelor asociate producției de cărbune și a comunității miniere”.¹

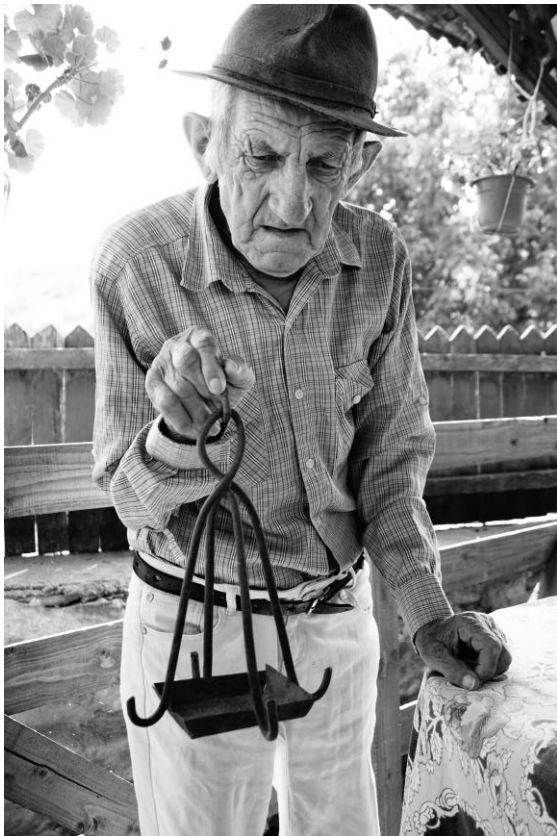

Imagine 1 - Credite foto: Anca Niță

Viața socială a mineritului din Mehedinți a fost, din păcate, foarte puțin urmărită. În afara câtorva materiale de presă, informațiile sunt inexistente. De aceea, cercetarea exploratorie realizată de participantele ediției 2019 a Școlii de vară „Arhitectura Tradițională în Geoparcul Platoul Mehedinți” își dorește să deschidă porțile spre cunoașterea acestor realități. Cercetarea a fost gândită într-o metodologie calitativă, care face posibilă cunoașterea în profunzime a proceselor sociale și a istoriilor de viață urmărite. Am folosit

¹ <http://www.miningheritage.co.uk/>

această metodă pentru a scoate la iveală narațiunile individuale legate de trecutul și prezentul minerilor din satele comunei Balta și pentru a descoperi viața socială a obiectelor minerești pe care aceștia le-au păstrat. Demersul a ajutat la identificarea valorilor asociate de proprietarii obiectelor, a modalităților prin care au fost construite aceste valori, cât și la determinarea modului în care acestea au transformat interacțiunile dintre oameni și/ sau lucrurile pe care ei le dețin.

Imagine 2 - Credite foto: Anca Niță

Astfel, echipele de studenți au mers pe teren în Prejna și Costești unde au realizat mai multe interviuri în profunzime cu foștii mineri sau membri ai familiilor acestora. Discuțiile au scos la iveală realitățile sociale ale comunei în perioada imediat următoare celui de-al Doilea Război Mondial, transformările muncii produse de deschiderea minelor,

formarea relațiilor sociale între noii muncitori și reconfigurarea legăturilor cu satele de proveniență în perioada de activitate.

MINELE

În anii '60, zona în care se află orașul Motru și în jurul căreia s-a dezvoltat industria de extracție a cărbunelui era o mlaștină conform unui angajat al minei Roșița care a participat la cercetare. Odată cu creșterea industriei miniere din zona bazinului Motru, au început construcțiile de blocuri pentru angajații de la mină și carieră. În primă fază au expropriat Satul Ștucani, iar apoi au fost aduși oameni din zona Moldovei care, împreună cu armata, au participat la construirea orașului. Începând cu anii '60-'80, s-a început munca efectivă în mină și în carieră. Așa cum reiese din interviurile pe care le-am derulat, carierele de la Roșița și Lupoiaia au apărut cel mai frecvent în discursul foștilor mineri. Acestea, conform domnului inginer mecanic, se împart în mai multe sectoare, cum ar fi Valea Bujărăscu sau Valea Rogoazei. Cariera Roșița este funcțională din 1982, iar în perioada 1996-2000 a fost modernizată, utilajele folosite la extracție fiind reparate sau înlocuite. De asemenea, conform foștilor și actualilor angajați, până în 1996 când au fost propuse primele disponibilizări, în Bazinul Motru erau peste 11000 de muncitori, în 2017 rămânând aproximativ 4000 de mineri, iar în prezent la carieră, la Roșița, sunt 700 - 800 de angajați (incluzând și personalul administrativ). Motru, în comparație cu minele din zona Petroșaniului, este o galerie de coastă și, de aceea, minerii coborau cu săpăturile și exploatarea până la 180 de metri sub

pământ – până când dădeau de apă. După ce săpau, aceștia trebuiau să pună abataje care, la început, erau din lemn de brad, iar ulterior, s-a făcut tranziția la abataje din fier care susțineau galeria săpată.

Începând cu anii '90, minele au început să nu mai fie profitabile și au intrat, treptat, în procesul de conservare. Acesta presupune ca, în prima fază, minerii să recupereze materialele din subteran. Ulterior, galeriile sunt umplute cu pământ, iar intrările sunt zidite, moment în care acestea sunt considerate oficial închise. În cazul celei de la Ploștina, împărțită în patru galerii, la închidere, materialele și motoarele folosite au fost casate. Zidirea intrărilor se face și din motive de siguranță, deoarece au existat cazuri în care copii sau adulți au intrat pentru a căuta fier vechi, ceea ce le-a pus viața în pericol.

O întrebare care a apărut odată cu toate relatările despre mină, carieră, viața oamenilor care erau angajați acolo și comunitatea care s-a format în jurul acestei profesii, este: *Ce se întâmplă de acum încolo cu exploatarea cărbunelui în zonă?* Cu ajutorul domnului inginer de la Roșița am reușit să găsim un răspuns parțial. În Motru, cariera mai poate funcționa încă 30-35 de ani, dar există mai multe aspecte care pot micșora semnificativ acest interval de timp. Oamenii de la putere, atât la nivel local, cât și central, și numărul tot mai scăzut al angajaților afectează activitatea per ansamblu a carierei. La acestea se adaugă faptul că plățile pentru terenurile celor care au fost expropriați nu au fost rezultate, ceea ce îi împiedică să extindă suprafața de extracție. De asemenea, cariera nu are fonduri suficiente pentru a plăti proprietarii terenurilor, deoarece

trebuie să plătească și certificatele verzi (26 euro/ gram). Astfel, se poate ajunge foarte ușor în colaps. Pe lângă motivele menționate anterior, cerința de cărbune a scăzut. Din cărbunele extras nu se exportă nimic, acesta ajungând doar la termocentralele din țară, unde este folosit pentru producerea energiei electrice. „Țara asta nu o să reziste fără energia pe cărbune”, concluzionează inginerul.

MUNCA ÎN CARIERĂ

Extracția cărbunelui se împarte în două tipologii: extracția cărbunelui din subteran, adică din mină, și cea de suprafață, de la carieră. În interviurile luate cu minerii din comuna Balta a apărut frecvent această categorisire. Conform spuselor unui miner din Prejna, care a lucrat la suprafață timp de 17 ani, la carieră se mută muntele pentru a ajunge la cărbune și se folosesc utilaje mari, pe când în subteran se lucrează direct pe stratul de cărbune. De asemenea, poziția geografică și relieful influențează amplasamentul minei sau al carierei. După restructurările și închiderea minelor după Revoluție, în zonă au mai rămas funcționale până în prezent carierele, cele mai cunoscute fiind Roșița și Lupoia.

Imagine 3 - Credite foto: Anca Niță

De-a lungul cercetării am avut ocazia să vorbim cu foști mineri și muncitori la carieră, în prezent pensionați și cu un singur inginer mecanic care lucrează acum la Roșiua. Din spusele celor intervievați, până în anii '90, când au început să se facă restructurări în industria de extracție minieră, la carieră lucrau preponderent femeile. Cu toate acestea, din cauza segregării sociale bazate pe gen, ne-a fost dificil să vorbim cu femeile care au lucrat acolo. De cele mai multe ori când întrebam cum le puteam găsi, femeile erau numite după anumite probleme locomotorii și psihice, pentru a ni se sugera că nu ne puteau oferi prea multe informații. Din cauza intrigilor și relațiilor din cadrul grupurilor din sat, nu am reușit să ajungem să vorbim cu toate fostele muncitoare la carieră care încă mai sunt în zonă. O imagine detaliată a muncii în carieră a fost dată, însă, de doamna Viorica, care a lucrat la carieră la Lupoia timp de 17 ani.

Pe doamna Viorica am întâlnit-o în curtea cârciumii din sat, așteptând alături de mai multe vecine să vină pâinea. Interviuul cu dânsa s-a transformat într-o șezătoare informală la care participau și celelalte doamne cu povești despre soți, frați sau cumnați care au intrat în contact cu munca la carieră sau la mină. Poveștile lor despre munca în minerit se intersectau pe alocuri cu povești reprezentative pentru viața cotidiană din comuna Balta, pornind de la greutățile din gospodărie, până la violența domestică. La un moment dat, când pâinea a venit în sat, ne-am împuținat, iar din cârciumă, un spațiu specific mai mult bărbaților a ieșit soțul ei, care s-a alăturat discuției. Acesta le numește pe femeile de la carieră „proaste”, pentru că munceau mult mai

mult în comparație cu minerii. În ciuda termenului folosit, el întărește spusele doamnei despre diferențele la nivel de statut social dintre ele, de la carieră și mineri. Dânsa ne spune că minerii erau văzuți bine, desigur dacă erau muncitori, unii dintre aceștia făcând doar prezența, întorcându-se apoi acasă. De asemenea, lucrul la mină era încadrat în categoria 1 de muncă, față de lucrul la carieră care era încadrat în categoria 2, fapt reflectat prin salariu, iar ulterior s-a putut observa la calcularea pensiilor. Doamna este de părere că femeile lucrau mult mai intens la bandă decât minerii care „făceau ce făceau și plecau”.

Imagine 4 - Credite foto: Anca Niță

Spre deosebire de mină, unde trebuia să termini o școală profesională ce dura trei ani, la carieră angajarea se făcea fără studii. Angajatele și angajații lucrau în 3 schimburi de câte 8 ore care alternau o dată pe săptămână. În fiecare zi exista o normă pe care muncitorii și muncitoarele de la carieră trebuiau să o întrunească; în cazul femeilor, era de 100 de vagoane de minereu. Dacă la mină norma era măsurată în metri, la carieră planul pe care îl aveau de efectuat se număra în tone. În cazul în care nu terminau norma, cei/cele de la carieră erau penalizați/e la salariu și li se putea scădea de la 5% până la 10%, iar în situația în care lucrau mai mult, prima se

adăuga la salariu. Doamna intervievată a subliniat puterea comunității și a muncii de echipă, prin faptul că dacă cineva nu reușea să întrunească numărul de vagoane de cărbune, angajatele se ajutau reciproc. În schimbul din care făcea parte aceasta, femeile nu se „pârau” la maistru („Aveam un maistru al dracu [...] Trebuia să meargă strună.”) și se acopereau una pe alta când aveau nevoie.

La începutul fiecărei ture, femeile luau o masa caldă, iar apoi începeau lucrul, unde împingeau cărucioarele care trebuiau să fie golite de cărbunele extras și mutat pe banda de transport. Până în 1989, munca la carieră era neîntreruptă, indiferent dacă era sărbătoare sau nu. Angajații și angajatele aveau liber de Crăciun sau de Paște, dacă nu era rândul lor să fie de pază. În 1997, când a apărut o ordonanță prin care s-au făcut restructurări masive, doamna Viorica și o mare parte din angajați au părăsit posturile pe care le dețineau în cadrul industriei extractive de cărbune din Motru. După Revoluție, a mai lucrat aproximativ 7 ani în care zilele de sărbătoare erau libere, însă până atunci avea liber doar în weekend sau dacă își lua concediu. Majoritatea foloseau concediul pentru a reveni în satul de proveniență, unde se stabilise familia, fie pentru a lucra în gospodărie, fie pentru a-și continua construcțiile caselor.

Angajații și angajatele de la mină și de la carieră primeau apartamente în funcție de numărul membrilor din familie din Motru, locuințe pe care ulterior, în anii '90, le-au cumpărat. O mare parte dintre ei au revenit, după pensionare, în satele originare și s-au ocupat de gospodărie, agricultură de subsistență sau și-au

deschis mici afaceri, apartamentele din Motru rămânând copiilor acestora.

Imagine 5 - Credite foto: Anca Niță

Condițiile de la carieră nu erau unele ușoare, mai ales în sezonul ploios sau rece, fapt confirmat și în prezent de către inginerul mecanic de la Roșița. „Când ploua la carieră era rău. [...] Nu știai care e om sau porc” (fost angajat în administrația minei). De asemenea, la carieră există un risc ridicat de accidentare din cauza benzii care cară cărbunele. Doamna Viorica ne-a povestit de un accident din anii '80, când o femeie a adormit și neauzind semnalul dispecerei, banda ce a pornit i-a prins părul. Cu toate acestea, în comparație cu lucrul în mină, în carieră riscurile sunt mai mici, iar accidentele apar din cauza neatenției. Ingerul intervievat a menționat și că muncitorii din carieră prezintă o predispoziție pentru bolile cardiace și ale căilor respiratorii, iar în caz de accidente, cariera are încheiate contracte cu spitale din București și Timișoara, pe lângă spitalul din Motru.

În prezent, după spusele inginerului mecanic de la Roșița, activitatea la carieră nu s-a schimbat considerabil. Munca la suprafață face parte, în continuare, din categoria 2 de muncă și se lucrează în trei schimburi de câte 8 ore, care se modifică săptămânal.

Numărul angajaților a scăzut puternic, iar în momentul de față, cariera este un mediu de lucru ce aparține bărbaților, comparativ cu situația din timpul comunismului. Oamenii nu sunt pregătiți, duc lipsă de specialiști, resimțindu-se în mod accentuat desființarea școlilor profesionale și a claselor ce pregătesc viitori meseriași la nivelul preuniversitar. Dacă în trecut, de Ziua Minerului, se făceau mese festive, acum primesc prime de 1100 de lei în bonuri valorice, care se adaugă la un salariu mediu de 2500 de lei.

MUNCA ÎN SUBTERAN

Munca în subteran nu a fost ușoară. Zilnic, miile de mineri angajați în galeriile Olteniei, trebuiau să suporte căldura, umezeala, praful de cărbune și să se expună la riscul mereu prezent al exploziilor sau a surpării galeriilor. Totuși, pentru persoanele venite din mediul rural, salariul atractiv și celelalte beneficii sociale pe care companiile miniere le ofereau angajaților au fost argumente puternice pentru a se angaja aici. Printre aceste persoane s-au regăsit și oameni din comuna Balta.

Imagine 6 - Credite foto: Anca Niță

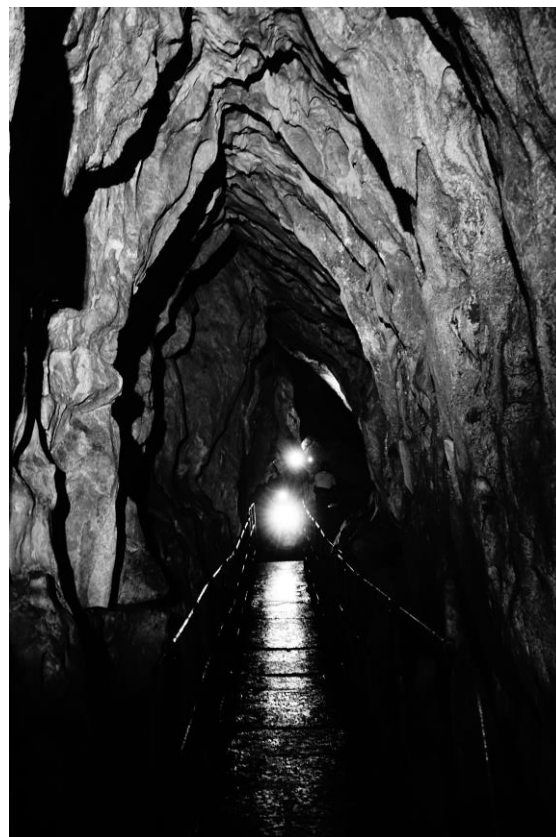
Cei care s-au angajat la minele mai îndepărtate au primit case acolo. Cei

care au lucrat în apropiere, la Baia de Aramă, erau transportați zilnic cu autobuzul. Oamenii se strângeau, de exemplu, la Podul lui Dumnezeu, de unde erau preluați împreună spre mină. Numărul minerilor din Balta nu este, însă, cunoscut exact. Muncitorii, proveniți mai degrabă din Prejna sau Costești, nu au lucrat într-un singur loc, iar statisticile care să centralizeze destinațiile lor nu există. Cert, însă, este că în aceste sate mineritul în subteran a avut un impact social important, așa cum reiese din discuțiile purtate cu localnicii în cadrul cercetărilor organizate la școala de vară.

Mulți plecau către mină cu speranța îmbunătățirii traiului. În primii ani de comunism, situația materială a multor țărani nu era foarte bună. Domnul Nicolae a lucrat în subteran în mai multe mine. A muncit mai întâi la lemne, în pădure, dar neajunsurile l-au îndreptat către mină, deși nu știa mare lucru despre ce urma să găsească aici: „la să mă duc să văd cum o fi și la mina aia”, s-a gândit în tinerețe. Ajuns în subteran, după o săptămână de instructaj, Nicolae își amintește cum „respirația mi s-a oprit când am văzut că plec, că mă duc în jos”. Coborârea în colivie, liftul care ducea muncitorii în galerie, a fost momentul liminal, în urma căruia bărbatul a devenit, în sfârșit, miner. Domnul Paul își amintește, la rândul lui, că s-a angajat de nevoie la mină. Avea nevoie de un loc de muncă și s-a făcut miner, deși nu a iubit prea mult niciodată această meserie. „Am muncit ca să avem din ce trăi”, motivul pentru care și-a păstrat meseria până la pensie.

Mineritul era o muncă bine văzută în societate, cei care lucrau în subteran fiind respectați de cei din jur. „Baza era să fii muncitor bun și de omenie”, crede

Paul. Altfel, „nici o meserie nu era mai bine văzută”. Domnul Constantin confirmă și el că decizia de a pleca la mină era motivată mai degrabă de situația materială proastă de acasă. Avea 20 de ani când s-a angajat la Baia Nouă: „Păi ce să faci? Unde să te duci? Să iei și un ban... Câștigam...”. Fiul său, Ion, pensionat și el, împarte cu tatăl gospodăria din Prejna. A urmat aproape aceeași cale. A plecat, la vârsta de 17 ani și jumătate de acasă, pentru că nu avea opțiuni de muncă. Este mulțumit de alegerea făcută. Spune că nu a vrut să meargă cu oile, singura posibilitate pe care o avea în sat, pentru că acum nu ar fi avut o pensie atât de bună: „Eu am dus-o foarte bine”, își amintește el. Când a ajuns la mina din Baia Nouă, a lucrat trei săptămâni la suprafață, iar apoi un maestru l-a luat în subteran pe răspunderea lui. A coborât pentru prima dată alături de maestru, deoarece nu aveau voie să coboare singuri pentru prima dată. În subteran se lucra cu lopata, picamerul și târnăcopul. „A fost greu când apuci să intri prima dată”. Drumul spre subteran putea să dureze mai multe minute. În timp ce cobora prima dată în colivie, se întreba: „Cum, măi? Intru eu în pământ?”. Treptat s-a obișnuit și, la fel ca ceilalți mineri, a ajuns să intre de voie în galerii. Domnul Dumitru descrie, poate cel mai plastic, beneficiile de care au avut parte minerii din zonă în majoritatea locurilor în care au muncit. „Nici în burtă la mama nu am trăit cum am trăit la Motru; Motru ne-a făcut oameni pe toți”.

Imagine 7 - Credite foto: Anca Niță

Minerii aveau un statut social aparte în peisajul industrializării din perioada comunistă. Ei deveniseră o categorie reprezentativă pentru îmbunătățirile condițiilor de muncă și de trai pe care comunismul le propunea muncitorilor. Condițiile grele de muncă în subteran erau compensate prin salariile atractive, locuința primită din partea companiilor de stat care îi angajau, asistența medicală și concediile plătite, avantaje necunoscute până atunci în mediul rural. Munca era, însă, grea, după cum își amintesc toți cei cu care am stat de vorbă. Galerii funcționau fără oprire, oamenii muncind în schimburi de 8 ore cu norme de lucru care nu lăsau loc de multe pauze pe lângă cea de masă. Nicolae începea lucrul la 6 dimineața: „Ne încolonam doi câte doi. Stăteam pe rând la colivie”. În cazul domnului Constantin, munca era organizată inițial

în trei schimburi de 8 ore, iar ulterior în 4 schimburi de câte 6 ore, la care se mai adăuga un schimb de noapte. La Baia Nouă, zilele de sâmbătă și duminică erau libere, deși practica nu era generalizată în tot bazinul minier. Fiul său a făcut și ture de noapte pentru a primi sporul la salariu de care beneficiau cei care alegeau această variantă.

În subteran, cu toții își amintesc condițiile epuizante de muncă. „Ziua în mină e ca și noaptea”, își amintește un miner care lucrează în prezent la Roșița. Foarte greu rezistau căldurii care putea crește la peste 50 de grade Celsius. Nicolae își amintește că, deși aveau salopete, în subteran cei mai mulți lucrau în chiloți, purtând doar casca de pe cap și cizmele din cauciuc în picioare pentru protecție. Praful din galerii amplifică starea de disconfort creată de căldura excesivă. El se lipea de piele și le acoperea hainele. Nora domnului Constantin își amintește că soțul ei, împreună cu colegii de muncă, „ieșeau mocirliți de nu-i cunoștea”. Ea povestește amuzată cum, la un moment dat, „am trecut pe lângă soțul meu, dar nu l-am recunoscut”. Acesta spune că, din cauza prafului, nici hainele de lucru nu le rezistau foarte mult, ci 2-3 luni. Rezistența acestora era la jumătate față de cea prevăzută de cei de la mină, care numai la fiecare 6 luni le dădea uniforme de lucru și cizme noi. Unii încercau să le mai prelungească durata de viață, spălându-le cu picioarele, încercând astfel să scoată murdăria din ele. „Când ploua nici nu știai cine e om sau porc”, ne spune, la rândul lui domnul Paul, descriind condițiile de muncă.

Mai rău, praful umplea plămâni minerilor fiind, pe termen lung, baza unora dintre bolile specifice meseriei. Nu

erau însă singurele. Toți cei cu care am stat de vorbă ne-au descris problemele medicale cu care ei sau colegii lor se confruntau. Nicolae e printre puținii care au avut noroc. Plămâni lui „au fost buni după toți anii”, ne-a spus soția lui. La mina de la Moldova Nouă, însă, nu toți colegii lui au avut aceeași șansă, ieșind la pensie cu probleme cronice de sănătate. Este și cazul domnului Constantin care a fost pensionat pe caz de boală timp de 10 ani pentru „o gaură în plămâni”. Cu toate acestea, el a ales să se întoarcă în mină după ce s-a tratat. Pe toată durata interviului, o tuse uscată îi întrerupea, însă, vorbele. A revenit la mină ca să muncească după ce a scăpat de problemele punctuale. Problemele medicale erau tratate în clinicile deschise lângă mine sau, în cazul celor mai grave, la spitalele sau sanatoriile din regiune. Pentru problema sa la plămâni, Constantin a primit concediu medical și tratament la sanatoriul din Avrig. Costurile erau mereu decontate de la mină. Accidentele făceau munca în mină și mai periculoasă. Acumulările de gaz, surparea tunelurilor sau chiar neatenția puteau avea urmări letale, amenințând

Imagine 8 - Credite foto: Anca Niță

în permanență corpul și viața minerilor. Încrederea în celălalt și seriozitatea în muncă deveneau esențiale. "Toate erau bune până când se întâmplau accidente", recunoaște Nicolae. El crede că cele mai multe erau cauzate de lipsa de profesionalism a unor colegi. „Dacă nu știai meserie, se întâmplau accidentele”. În mină, însă, consecințele erau, de cele mai multe ori, colective, motiv pentru care, pe hârtie, sancțiunile puteau fi dure. Ele ajungeau până la retrogradarea responsabililor sau plata pensiei alimentare către familia minerului, în caz de deces. Fiul lui Constantin își amintește de riscurile întâlnite la minele la care a lucrat. La Baia Nouă, de exemplu, bărbatul a asistat la un incident în care mâna unui coleg a fost retezată în două. Tot aici a mai asistat la un accident petrecut din cauză că ventilatorul nu era pornit, conform indicațiilor maistrului, iar un coleg a leșinat de la gazul metan. La rândul lui, Nicolae a avut mâna, piciorul și clavicula rupte după accidente de muncă. Unele erau provocate de noile mașini de încărcat pe care mina le primise, dar pe care angajații nu fuseseră instruiți să le folosească așa cum trebuie.

Imagine 9 - Credite foto: Anca Niță

Acumulările de metan reprezentau o altă sursă de pericol. Nivelul gazului era în permanență măsurat cu aparatura din dotare, dar

minerii găseau și forme complementare de prevenție. Domnul Paul, de exemplu, ne-a povestit că „șobolanii erau foarte importanți în subteran”, deoarece comportamentul lor îi prevenea în caz de accidente, precum surparea galeriilor sau inundațiile. Șobolanii, chiar dacă le mai furau mâncarea, nu erau omorâți pentru că puteau, în caz de pericol, să fie vitali supraviețuirii.

Accidentele trebuiau gestionate rapid, atât pentru a crește șansele de supraviețuire și însănătoșire, dar și pentru a asigura continuarea activității minelor, oprirea lor fiind dificilă și costisitoare. Tot domnul Paul ne mărturisește că atunci când se întâmpla un accident, situația era gestionată prin izolarea zonei respective. Mina nu era niciodată închisă, iar munca mergea mai departe: „nu făceau ei din alea (să închidă mina). [...] Nu stragna producția”. Decesele erau, atunci când se putea, gestionate la suprafață din aceleași motive, crede Nicolae. El ne-a povestit despre doctorii care făceau autopsia, pe care îi numea "măcelari". Regulile spuneau că minerul decedat nu poate fi scos imediat la suprafață, deoarece protecția muncii trebuia să stabilească ce s-a întâmplat. Din aceste motive, au fost cazuri în care cei din echipa de salvare obișnuiau să scoată cadavrul la suprafață și să declare că acesta a murit pe drum sau în salvare.

Condițiile grele de muncă aduceau, însă, și avantaje celor angajați la mină. Aceștia primeau zilnic o masă caldă înainte sau după schimb. Domnul Paul ne-a mărturisit că înainte de a intra la mină mâncau două feluri calde la cantină. De asemenea, consumau mâncare rece în subteran. Uneori preferau să nu mănânce o masă caldă

pentru a primi mâncare rece în mină, în cazul în care nu aveau de acasă. Masa nu era întotdeauna la fel de bună ca cea de acasă, își aduce aminte fiul domnului Constantin, motiv pentru care în subteran o bună parte din mineri consumau produse pe care și le aduceau cu ei în plase speciale confecționate acasă numite "săcui".

Imagine 10 - Credite foto: Anca Niță

În plus față de ce se mânca la cantină, unele mine ofereau angajaților produse alimentare la prețuri mici. În anii '80 minerii găseau astfel alimente care în restul țării erau tot mai rare. Cantitățile erau distribuite în funcție de dimensiunea familiilor. La Baia Nouă, de exemplu, un familist avea rație de 500 g de mezeluri, în timp ce un miner singur primea 200 de grame. Unii, precum fiul domnului Constantin, reușeau însă să obțină mai mult datorită relațiilor pe care și le construiau cu personalul magazinelor alimentare. „Eram bine cu fetele și luam 500 g din toate”, își aduce el aminte. Când putea își ajuta și colegii. Se împrietenise, de exemplu, cu doamna de la pâine și reușea să facă rost de câtă pâine avea nevoie, din care mai dădea și „pentru colegii care duceau lipsă”.

Un alt element important al organizării muncii la mină au fost concediile, care le-au permis angajaților

să păstreze legăturile cu satele de proveniență. În perioada de odihnă, dar și în unele concedii medicale luate cu ajutorul relațiilor avute cu doctorii instituțiilor, mulți mineri se întorceau acasă pentru a-și ajuta familia la munca în gospodărie sau în construcții prin sat. *Falsul medical* era folosit des, atunci când oamenii aveau nevoie să se întoarcă acasă. De fapt, minerii luau o pauză de la muncă pentru a munci mai departe în gospodăriile de acasă. Domnul Paul, de exemplu, își aduce aminte de concediile pe care le petrecea la Prejna, unde se întorcea atât pentru cosit și alte munci agricole, cât și pentru a lucra la casa pe care și-au construit-o. Socrul dumnealui a început fundația, iar el și soția au continuat-o. Construcția a început în 1971 și s-a încheiat în 1973, fiind făcută „așa cu oameni, cât s-a putut, cu salariu”. Au folosit piatră din zonă și cărămidă turnată pe loc, în curte, de meșteri locali. Domnul Constantin, la rândul lui, revenea acasă în concedii ca să muncească în gospodărie împreună cu fiul său. Concediul reprezenta pentru acești oameni mai degrabă ocazia de a păstra legăturile directe sau simbolice cu originea rurală, prin reproducerea practicilor din gospodăriile din care au provenit.

Fiul domnului Constantin ne-a oferit o descriere amplă a modului în care își lua concediu medical atunci când avea nevoie. Acestea erau plătite de întreprindere, pentru că aveau la bază boli profesionale. Fostul miner spune că era vital „să știi să tragi chiulul din când în când pentru că altfel te omora munca”. Din cei 8 ani petrecuți la Motru, a muncit mai degrabă 4, iar restul i-a petrecut în concedii medicale. Reușea să îi păcălească și pe șeful de schimb, și pe

mastru, și pe brigadier. În Motru își petrecea timpul liber dintr-o zi întorcându-se la căminul în care locuia pentru a mânca și a se ocupa de grădină.

Imagine 11 - Credite foto: Anca Niță

Păstrează pasiunea grădinăritului și acum, la pensie. De aceea, poate, nu îi înțelege pe cei care își petreceau concediile „în birt”.

COLECTIVUL DE MINERI ȘI RELAȚIILE DINTRE ACEȘTIA

Persoanele cu care am vorbit descriu relațiile dintre mineri prin cuvinte precum „familie”, „colectiv”, „prietenie”. Legăturile se bazau pe solidaritate și responsabilitate față de ceilalți. Cei cu funcții superioare, precum maestrul sau șeful de brigadă, brigadierul – așa cum era numit de către ceilalți – răspundeau de siguranța echipei, astfel că relațiile bune trebuiau să fie menținute. Personalul de suprafață, compus în mare parte din femeile care lucrau la bandă și din corpul administrativ, interacționa cu minerii din subteran cu ocazia unor sărbători specifice minerești. Aceștia se întâlneau mai degrabă cu ocazia sărbătorilor precum Sfânta Varvara sau de Ziua Minerului în care primeau liber și participau la petreceri organizate prin sprijinul întreprinderii sau al sindicatului.

Nicolae a lucrat aproape 30 de ani în subteran și a fost șef de brigadă la mina Baia Nouă. Relațiile cu ceilalți din această poziție se bazau pe solidaritate, dar mai ales pe simțul răspunderii. Ocupând o funcție importantă, Nicolae se simțea răspunzător de buna funcționare a echipei pe care o coordona. Comunicarea dintre el și ceilalți era importantă, astfel că venea din oră în oră să verifice stadiul muncii și să se asigure că fiecare își cunoaște sarcinile pe care le are de îndeplinit. Ajutorul era reciproc, „că poate mă ajută și el altădată”, spune acesta.

Ca șef de brigadă, Nicolae acorda o atenție mai mare celor pe care nu îi considera apți pentru munca în mină, pentru a evita accidentele de care era nevoit să răspundă. Astfel, își menaja uneori subordonații, dându-le sarcini mai ușoare: nu îi trimitea în zone periculoase unde se putea surpa galeria sau îi pune să folosească unelte precum barosul și bidineaua. În mină ajungeau adesea și tineri nepregătiți care primeau calificare în muncă, dar și persoane care aveau de ispășit o pedeapsă – cum a fost cazul medicului chirurg pe care Nicolae l-a ajutat la Baia Nouă, prin a nu îl expune la riscuri. Acesta efectuase un chiuretaj în perioada în care avorturile erau interzise, iar după moartea pacientei pe care o tratase ilegal, a primit această pedeapsă. A fost trimis la muncă în mină pentru 3 ani, iar când a ajuns sub supravegherea lui Nicolae, a avut noroc. A fost numit ajutor de miner și a fost scutit de la tura de noapte. Pentru că se afla în timpul unei pedepse, acesta primea doar 40% din salariul unui miner. Nicolae își amintește și acum recunoștința chirurgului. Unele interese comune precum băutura și fumatul puteau fi

pretexte pentru interacțiunea dintre mineri. Ele reprezentau un liant între aceștia, fiind activități necesare pentru a fi inclus în comunitate, după cum spune Nicolae: „Ăl de nu bea și nu fuma, nu era atașabil în comunitate”. Cei mai mulți aveau la acest comportament pentru a se integra în colectiv. Cei care nu se conformau normei erau numiți de către ceilalți „legiști”. Din această categorie făceau parte inginerii. Cu toate acestea, deși se detașau de preocupările dominante ale minerilor, ei nu erau cu totul excluși de la viața socială a minei și chiar beneficiau de un respect sporit din partea celorlalți. Erau priviți ca „oameni cu carte” pentru că aveau mai multă școală.

Relațiile dintre muncitorii din subteran și cei de la suprafață se rezumau la o colegialitate neutră. Cel mai adesea interacționau unii cu alții doar la sărbători, căci programul nu le permitea mai mult. Domnul Nicolae spune că în afara orelor de muncă nu relaționa foarte mult cu colegii, pentru că cei mai mulți, inclusiv el, alegeau să muncească și după terminarea programului din mină. Nicolae își dedica timpul liber odihnei și muncii suplimentare – mergea la cioplit de bârne alături de o echipă de dulgheri și păstrează și astăzi, după pensionare, pasiunea pentru tâmplărie.

Imagine 12 - Credite foto: Anca Niță

La Baia Nouă, Nicolae povestește că evenimentele din viața familială precum nunțile și botezurile rămâneau private, iar minerii nu luau parte la acestea ca un colectiv.

Cultura relațiilor de muncă a fost diferită în funcție de zonă și de mărimea minei. De exemplu, la mina din Motru, relațiile de prietenie se suprapuneau cu cele profesionale, manifestându-se și după terminarea programului de muncă, după cum spune domnul Paul, care a lucrat la Motru și în subteran și la suprafață. Pe lângă faptul că „te duceai la serviciu ca în familie”, oamenii petreceau și o bună parte a timpului liber împreună. Familiile minerilor deveneau de asemenea apropiate: mergeau în vizită ca musafiri, erau invitați la nunți și botezuri. Cu toate acestea, relațiile dintre mineri nu s-au păstrat după pensionare, pentru că cei mai mulți au plecat din Motru, unde primiseră locuință cu chirie de la stat, întorcându-se în satele natale, cum este și cazul lui Paul, care s-a întors în Prejna.

Stabilirea relațiilor de prietenie între mineri nu ținea cont de originea acestora, mai ales că muncitorii veneau din toate părțile țării. La Motru mulți veneau din regiunea Moldovei să muncească. Același aspect îl menționează și Ion, care a muncit 25 de ani la Baia Nouă, unde colegii de muncă puteau fi și de alte naționalități – sârbi sau moldoveni. Prietenia dintre mineri era mai degrabă contextuală și ținea de nevoia de a păstra relații bune la muncă, iar legăturile nu treceau în viața personală. La mina Baia Nouă, timpul liber era mai degrabă dedicat familiei, și nu consolidării relațiilor de prietenie dintre colegi, care nu făceau și alte

activități împreună: „Unde să joc (fotbal), că eu așteptam să vin acasă”, spune Ion.

La cariera Lupoia de la Motru lucrau mai ales femeii, iar doamna Viorica este una dintre ele. A lucrat timp de 17 ani la banda de la suprafață și păstrează și astăzi legătura cu colegile din schimbul ei: „Schimbul meu a fost foarte unit. [...] A fost ca o familie”. În contextul Revoltei din octombrie 1981 din Motru, relațiile dintre muncitorii din subteran și cei de la suprafață au devenit tensionate. O hotărâre a acelei vremi, dată prin decret, prevedea raționalizarea rațiilor de pâine, minerii fiind direct afectați de această prevedere. Doamna Viorica își amintește că situația a fost una foarte tensionată, iar minerii care s-au revoltat la acea vreme, au încercat să nu le mai lase pe femeile care lucrau la bandă să mai ia pâine, în condițiile în care cu toții se aprovizionau de la același chioșc.

La carieră, muncitoarele se acopereau unele pe altele în fața superiorilor. Femeile din schimbul doamnei Viorica erau solidare unele față de celălalte în momentul în care nu se îndeplinea norma de muncă pe care o aveau stabilită, adică 100 de vagoane încărcate pe zi. Acestea încercau să evite penalizările de 5 - 10% la salariu și mențineau o solidaritate internă, alegând să nu informeze maestrul de situațiile în care o colegă de pe schimb nu dădea randamentul optim pentru îndeplinirea normei de vagoane.

Dumitru, care a lucrat în subteran ca brigadier la mina Motru, spune că relațiile dintre mineri erau foarte strânse pentru că aceștia depindeau unii de alții. Bărbatul seamănă tovarășia minerilor cu cea a vânătorilor care se îngrijesc de siguranța celui alt. Faptul că îndeplinea

funcția de brigadier îi creștea acestuia atribuțiile – răspunzând de trei schimburi diferite, trebuia să stabilească și să întrețină relații bune cu toți ceilalți mineri, rolul său fiind unul de negociere și răspundere.

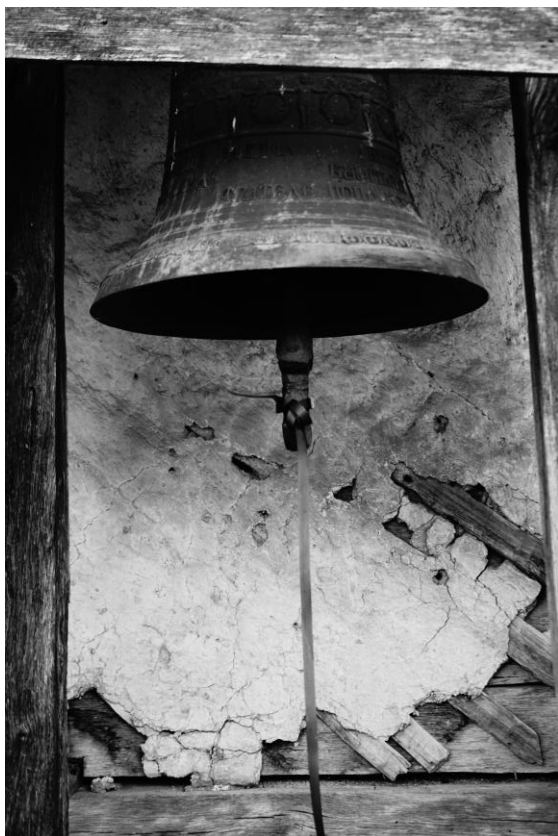
Imagine 13 - Credite foto: Anca Niță

La Roșiuța, una din minele din zonă care funcționează și astăzi, salutul tradițional al minerilor, folosit mai ales la intrarea în galerie este „Noroc bun!”. Ideea de echipă ca o familie se păstrează și astăzi în relațiile dintre mineri. Aceștia colaborează și în momente tensionate, cum a fost în iarna acestui an când la Roșiuța a pornit o grevă a minerilor cauzată de problema salarizării. Cele câteva zile în care minerii au protestat împreună le-au adus câștig de cauză: au obținut mai bine de jumătate din cerințele înaintate printr-o listă de revendicări care cerea: acordarea echipamentului de protecție, creșterea salariului, plata zilelor de sâmbătă și duminică lucrate cu spor de 100%, acordarea voucherelor de vacanță.²

² Știri TVR. (14 ianuarie 2019). *Minerii Complexului Energetic Oltenia continuă greva. Rezervele de cărbune folosite pentru producția de energie ajung cel mult până la sfârșitul săptămânii.* [Online] Disponibil [aici](#) [Accesat la 22 noiembrie 2019].

EVENIMENTELE DEDICATE MINERILOR ȘI ALTE SĂRBĂTORI

Evenimentele specifice comunității de mineri sunt Sfânta Varvara (ocrotitoarea minerilor), sărbătorită în 4 decembrie și Ziua Minerului, pe 6 august. Modul în care acestea au fost integrate în viața socială a grupului diferă de la o mină la alta.

Imagine 14 - Credite foto: Anca Niță

În unele locuri li se acorda o importanță mare și erau sărbătorite cu rigurozitate, iar în altele erau trecute cu vederea. Cu toate acestea, cele două evenimente fac parte din conștiința minerilor, iar ele întăresc sentimentul de apartenență la colectiv. Erau, în general, așteptate de colectivul de mineri, fiind o rupere de la ritmul cotidian instalat de ciclul schimburilor de lucru și rutina muncii. Sfânta Varvara se sărbătorea la

Motru, Lupoia, Ploștina și Roșița (se sărbătorește și în prezent la cele rămase deschise – Lupoia și Roșița). La mina din Motru, unde domnul Paul a lucrat atât în subteran ca mecanic, cât și la suprafață, Sfânta Varvara era sărbătorită de mineri cu mâncare și băutură. Mai precis „cu mici, cu bere”, după cum își amintește acesta. 4 decembrie era zi liberă și zi de sărbătoare pentru toți, mai puțin pentru cei care făceau de pază în mină și pentru mecanici, care se asigurau că pompele care scot apa din mină funcționează optim.

Sfânta Varvara păstrează o însemnătate aparte în conștiința celor care au lucrat în industrie. Pentru doamna Viorica, ziua de 4 decembrie era o zi așteptată, pentru că Întreprinderea organiza o petrecere cu muzică, mâncare și șampanie. Era un prilej pentru colegi să se întâlnească într-un alt cadru, să comunice și mai ales să se distreze: „Te duceai să te distrezi. Nu muncea nimeni”, spune doamna Viorica. Sărbători precum Sfânta Varvara reprezentau, de asemenea, un prilej pentru diferitele departamente să se adune la un loc și să interacționeze, atât minerii care lucrau în subteran, cât și personalul care lucra la bandă la suprafață, compus în mare parte din femei.

Situația zilelor libere și a sărbătorilor era puțin diferită la mina din Baia Nouă. Aici Sfânta Varvara nu se sărbătorea, iar minerii își continuau programul de muncă obișnuit, ziua nefiind marcată în niciun fel. Domnul Ion care are o experiență de 25 de ani în subteran și care a lucrat atât la Motru, cât și la Baia Nouă, spune că nu simțea lipsa sărbătorilor sau a zilelor libere, pentru că la Baia Nouă sâmbăta și duminica nu se muncea. Tatăl său,

Constantin, care a lucrat 30 de ani ca miner, povestește că zilele libere pe care le primeau erau prilej de recreere, deoarece prin ele se compensau lipsa unei sărbători oficiale – adesea colectivul de mineri organiza o horă fie la Căminul cultural, fie în aer liber.

Imagine 15 - Credite foto: Anca Niță

Dumitru a lucrat la Motru, unde a fost brigadier, adică șef de brigadă. Aici, Ziua Minerilor era o zi importantă în care minerii munceau mai puțin, ieșind din tură cu 3 ore mai devreme. Se organiza o masă festivă cu mâncare bună, iar Întreprinderea se îngrijea și de pachete-cadou pentru angajați: bărbații primeau o sticlă de alcool, de exemplu de cognac, iar femeile care lucrau la suprafață primeau și ele un pachet compus din șampanie Angelli și ciocolată.

În general, fiecare mină își organiza propriile astfel de adunări, însă uneori mai multe mine aflate în proximitate organizau o sărbătoare comună de Ziua Minerului. Evenimentele specifice ale comunității de mineri erau de asemenea un prilej de consolidare a relațiilor dintre aceștia și, poate, chiar de reconciliere: „Atunci te împăcai și cu cel mai mare dușman pe care îl aveai la mină” spune un miner de la o fostă mină. Când mina încă funcționa, Sindicatul se îngrijea de organizarea evenimentelor. În

acea perioadă, minerii direcționau 2% din salariul lor către Sindicat, care folosea o parte din bani pentru aceste „chefuri organizate”. Acestea n-au mai avut loc odată ce Sindicatul a rămas fără fonduri.

La mina Roșiuța, Ziua Minerului și Sânta Varvara se sărbătoresc și astăzi, dar într-o manieră diferită. Dacă în trecut Ziua Minerului era sărbătorită în zăvoi cu artiști de muzică populară din zona Mehedinți și mese festive, astăzi, angajații primesc prime în bani, după cum povestește un mecanic de aici.

În timpul perioadei comuniste, zilele de 1 mai și 23 august aveau de asemenea un statut important în comunitatea minerilor. La Moldova Nouă, unde Nicolae a muncit 17 din cei aproape 30 de ani de experiență, zilele de 1 mai și 23 august erau marcate prin petreceri în aer liber, precum cele de la Grădina de vară, la care participa întregul colectiv. La minele mai mici, precum cele din Baia Nouă, Cozla și Bigăr, petrecerile erau mai modeste. La Moldova Nouă, motiv de sărbătoare pentru colectivul de mineri erau și momentele în care planul de lucru era îndeplinit cu succes sau chiar depășit. Petrecerile erau gratuite și organizate de Întreprindere, iar Nicolae își amintește cum fiecare miner pleca acasă cu trei litri de vin.

Tot în perioada comunistă, cu ocazia sărbătorilor religioase precum Crăciunul sau Paștele, minerii nu aveau liber: „Indiferent de sărbătoare, dacă picai de pază, munceai”, își amintește doamna Viorica din Prejna, care a lucrat la cariera Lupoia. Situația s-a schimbat însă după căderea regimului comunist în România, când sărbătorile au devenit zile libere pentru toți muncitorii. În cei 17 ani pe care i-a petrecut la mina din Moldova

Nouă, Nicolae a venit acasă, în satul Costești, doar de două-trei ori de Crăciun sau Paște. Ceea ce l-a făcut să rămână de serviciu în mină a fost tot solidaritatea și responsabilitatea față de ceilalți, fiind la acea vreme șef de brigadă: „Care era mai cu conștiință înaltă, mai rămânea câte unu’ cu mine”.

EVENIMENTELE NEFERICITE, DECESELE ȘI MOBILIZAREA COLECTIVULUI

Munca în subteran presupunea de asemenea riscuri. Evenimente nefericite, precum accidentele sau decesul unui miner prins în timpul unei surpări de galerie erau gestionate de întreg colectivul.

Imagine 16 - Credite foto: Anca Niță

Nicolae a făcut parte timp de 27 de ani din echipa de salvare care intervenea în caz de accidente. Aceasta funcționa în schimburi și era formată din mineri cu experienți care cunoșteau bine galeriile. Cel mai adesea, munca lor nu era de salvare, ci de recuperare a celor decedați – care erau cărați la suprafață de colegii lor cu colivia. Uneori, accidentul era atât de grav că trupurile lor nu mai puteau fi recuperate. Era momentul când echipa decidea să umple sicriul cu pământ sau cu obiectele recuperate, precum cizmele: „Mă

duceam cu sicriul, nu știam ce e în el. [...] Poate că era numai cizme și doi butuci învăluiți într-o pătură”. Minerii participau de asemenea la pregătirile pentru înmormântare: plăteau sicriul pentru care se organiza o chetă internă, anunțau familia minerului decedat și participau la priveghi. În aceste cazuri, ajutorul financiar venea și de la Întreprindere.

Viorica își amintește că și în Lupoiaia exista această solidaritate între colegi, când se întâmplau evenimente nefericite. Pentru înmormântări, Sindicatul minerilor intervenea de asemenea și se ocupa de asigurarea mâncării pentru a ajuta familia minerului decedat. Procesul era următorul: în ziua înmormântării, minerii nu își mâncau porția pe care o primeau în mod obișnuit la cantină, iar alimentele erau donate pentru înmormântare. Fiecare muncitor cunoștea acest obicei și participa la gestul colectiv. Acest lucru nu se întâmpla doar la decesul unui angajat al minei, ci și în cazul unui membru de familie al unui miner.

La mina Roșiuța, o altă mină care funcționează și în prezent, inginerul mecanic cu care am stat de vorbă spune că solidaritatea dintre mineri se păstrează în continuare. Relațiile puternice nu sunt expresia unor vremuri trecute, căci și astăzi, minerii se ajută între ei pentru a organiza înmormântări, dar se mobilizează și în caz de probleme, precum situația în care colegii s-au mobilizat, organizând un tabel de donații pentru a strânge bani necesari îngrijirii copilului bolnav al unuia dintre mineri.

FAMILIA

Mineritul a însemnat pentru familiile din Comuna Balta o resursă economică importantă, iar uneori mai multe generații muncesc în industrie, oportunitățile de angajare în zonă fiind reduse. Din nevoia de a câștiga un venit lucrând într-o industrie care la acea vreme era considerată prosperă, uneori mai mulți membri ai unei familii s-au angajat aici. Constantin, soția lui și unul din fii au lucrat cu toții la Mina Baia Nouă: cei doi bărbați în subteran, iar femeia la suprafață, la bandă. Constantin și fiul său au lucrat împreună în galeria subterană din Baia Nouă, uneori sincronizându-se pe același schimb: „Eu ieșeam, ajutam pe mama. [...] Ajutam și pe taică-meu”. spune fiul lui Constantin, Ion. Când Constantin a ieșit la pensie, s-a reîntors în sat, iar soția a venit alături de el. Împreună, au construit casa actuală, căci înainte aveau o locuință la deal – o zonă mai puțin prielnică din cauza lipsei apei. În cazul acestei familii care locuiește în Prejna relațiile s-au păstrat foarte strânse deoarece toți au avut posibilitatea de a locui în „colonie” (o construcție lungă zidită pe linie dreaptă în care locuiau muncitorii) în satul ceh Ebhenthal. Aici își puteau face o mică grădină și puteau ține animale precum găini și porci, recreând practic traiul familial cu care erau obișnuiți din satul de proveniență. În colonii, familiile minerilor aveau acces la mai multe servicii, precum un aprozar și chiar o școală în apropiere.

Munca la suprafață era de asemenea dificilă, căci banda se împingea manual și lucrau doar trei femei pe un schimb. Femeile, lucrând la suprafață nu beneficiau de aceleași

sporuri precum minerii, deci câștigau mai puțin decât bărbații, deși munca era dificilă.

Ion a muncit ca miner atât în Baia Nouă, alături de familie, cât și la Motru, unde a locuit la căminul de nefamiliști. Decizia de a se transfera la mina Motru a fost luată ținând cont de situația familială: pentru că părinții se pensionaseră, a decis să se transfere la Motru pentru a fi mai aproape de sat și implicit de familie: se întorcea în sat în fiecare sfârșit de săptămână. Și la Motru oamenii încercau să recreeze ecosistemul de acasă, îngrijindu-se de exemplu de grădini cu legume: „Punea fiecare ce putea” își amintește acesta.

Imagine 17 - Credite foto: Anca Niță

La Motru, Ion a fost singur, spre deosebire de perioada din Baia Nouă, pentru că familia se întorsese în satul Prejna. Din Baia Nouă venea mai rar în

sat în concedii pe care alegea să le petreacă fie în spital în concediile medicale pe care și le lua frecvent ca strategie de a evita munca grea, fie în vizită la fratele său din Herculane.

Nicolae este singurul miner pe care l-am intervievat care nu a fost însoțit în vreun fel de familie, el locuind singur în colonie sau în apartamentele primite de la stat în toată perioada de aproape 30 de ani cât a muncit ca miner. Soția și fiica lui au rămas acasă, în sat: „Singur am fost...”, se plânge Nicolae. Acesta se întorcea în sat în concediile din timpul verii, dar negocia de asemenea cu doctorii un concediu medical mai lung. Acest tip de concediu era numit „fals medical”. Cel mai adesea, doctorii înțelegeau nevoile minerilor de a petrece timp cu familia și de a se reîntoarce în sat pentru diverse ocazii. Nicolae obținea astfel concedii medicale de o lună, pentru a putea petrece mai mult timp cu familia în sat și pentru a lucra la muncile specifice, precum cositul. Soția și fata veneau să îl viziteze mai ales în perioadele în care a muncit la Baia Nouă, Moldova Nouă și Baia de Aramă – căci aici primise o locuință.

Imagine 18 - Credite foto: Anca Niță

Munca în industrie nu a însemnat de fiecare dată o separare a familiei. Doamna Viorica și soțul ei și-au

continuat viața familială în Motru, unde Viorica lucra la Cariera Lupoia. Cei doi au primit un apartament de la stat, iar aici s-au născut și cei doi copii. Viorica a continuat munca la cariera Lupoia și după nașterea copiilor, făcând anumite sacrificii legate de balanța dintre viața familială și muncă. Uneori era nevoită să își lase băiatul de 2 ani singur în casă cât ea se afla pe schimbul de 8 ore care se suprapunea cu cel al soțului, care lucra ca instalator. Pentru că lui serviciul îi permitea, se întorcea acasă pe parcursul zilei să-l verifice pe cel mic.

Familia ei a rămas unită, cei doi soți construindu-și o viață în Motru și întorcându-se în sat doar în concedii. Cumnata ei a lucrat de asemenea la cariera Lupoia, iar fratele la mina Leurda, tot din Motru. Viorica a muncit la cariera Lupoia timp de aproape 17 ani, până în 1997 când „au dat Ordonanța”, adică au avut loc disponibilizări masive în industria mineritului, iar oamenii au rămas fără locuri de muncă. A intrat mai întâi în șomaj, după care s-a pensionat și s-a întors definitiv în satul Prejna. Viorica și soțul ei au păstrat, asemenea altora, apartamentul din Motru cumpărându-l în anii '90. Astăzi, apartamentele revin copiilor, în timp ce părinții se reîntorc în sate, unde își construiesc case noi sau intervin asupra celor vechi, făcând diverse extinderi sau modificări. Nicolae și-a extins casa pentru a amenaja camere pentru nepoții săi, dar nici astăzi construcția nu este terminată și încă mai este nevoie de finisaje pentru a putea fi locuită. Viorica și soțul ei s-au întors în Prejna unde continuă să muncească pentru gospodărie și să aștepte vizitele nepoților în vacanțele de vară.

CONCLUZIE

Practic, lucratul în mine, dar și în alte industrii dezvoltate în perioada comunistă, nu a rupt noii muncitori de satele de proveniență, spre deosebire de migrația din prezent. Așa cum reiese din interviurile realizate în cadrul Școlii de Vară, marea majoritate a minerilor se întorceau seara sau, în cazul celor care lucrau la depărtare, în concedii pentru a continua munca în gospodărie, caracteristică mediului rural din acele vremuri. Astfel, mulți s-au întors acasă la pensie, locuind în casele pe care tot ei le-au construit în tinerețe sau lucrând pământurile familiei. Identitatea minierească și-a pus amprenta asupra realităților cotidiene din satele comunei Balta, fără a produce fracturi sociale de dimensiunea celor din prezent. Mineritul, cu toate realitățile sale, este, de fapt, o caracteristică definitorie a localităților, împreună cu toate celelalte practici locale întâlnite aici.

Imagine 19 - Credite foto: Anca Niță

Acest raport a fost realizat în cadrul programului cultural multianual „Ecomuzeul Balta. De la arhitectura tradițională în Geoparcul Platoul Mehedinți la turism durabil”, inițiat de Asociația MAIE și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Programul nu reprezintă în mod necesar poziția Administrației Fondului Cultural Național. AFCN nu este responsabilă de conținutul acestuia sau de modul în care rezultatele programului pot fi folosite. Acestea sunt în întregime responsabilitatea beneficiarului finanțării.